

або більш

Отже, підсумовуючи вищевикладене, хотілося б відмітити, що кримінально-виконавча система Норвегії знаходиться на високому рівні розвитку, щодо реалізації європейських стандартів. Процес виконання кримінальних покарань базується на основних життєвих принципах гуманності, розумності та концепції соціально-етичного виховання винного у скоєні злочину.

Література

1. Сокур В. О. Правовой анализ отбывания наказания в тюремной системе Норвегии [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.scienceforum.ru/2016/1441/17023>
2. Кримінальний кодекс Норвегії від 22 травня 1902 року (зі змінами та доповненнями) [Електронний ресерс]. – Режим доступу: <http://www.rumvi.com/products/ebook>.
3. Богатирьова О. І. Виконання покарання та інших кримінально-правових заходів, не пов'язаних з ізоляцією від суспільства на практиці Норвегії / О. І. Богатирьова // Наше право. – 2013. – № 7. – С. 103-107.
4. Яковець І. С. Досвід виконання покарань Королівства Норвегія та доцільність його впровадження в Україні / І. С. Яковець // Держава і право: Юридичні і політичні науки. – 2013. – Вип. 60. – С. 362-368.
5. Пузирьов М. С. Порівняльний аналіз застосування прогресивної системи виконання покарання у вигляді позбавлення волі на певний строк в Україні та Норвегії / М. С. Пузирьов // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Юриспруденція. – 2017. – № 26. – С. 82-85.

УДК 343.237(043.2)

Кременовська І. В., к.ю.н., с.н.с.,
Центр економіко-правових досліджень, м. Київ, Україна

ВДОСКОНАЛЕННЯ КРИМІНАЛЬНОГО ЗАКОНОДАВСТВА В ЧАСТИНІ РОЗШИРЕННЯ ФОРМ СПІВУЧАСТІ У СКОЄННІ ЗЛОЧИНУ

Сумними реаліями сьогодення є те, що останнім часом в Україні мало не щодня відбуваються резонансні тяжкі та особливо тяжкі злочини. На превеликий жаль, нині знесилена держава (правоохоронні органи якої перебувають у стадії реорганізації та «перезавантаження», що також поєднується з реформуванням законодавства) не може дати гідну відсіч викликам криміналітету, передусім у напрямі попередження вчинення таких злочинів.

Резонансні злочини, пов'язані з використанням вогнепальної зброї, вибухових пристроїв відбуваються майже щодня, і всі вони стають

надбанням громадськості, в тому числі за допомогою використання сучасних телекомунікаційних технологій. Усі ці злочини за кваліфікацією належать до категорії тяжких і особливо тяжких.

Однак, практично після кожного з цих випадків знаходяться особи, які здійснюють виправдання згаданих злочинів, їх вихваляння, героїзацію, «патріотизацію», популяризацію, схвалення в публічній формі у соціальних мережах та засобах масової інформації, в тому числі через висловлювання на кшталт «так ментам і треба», «мало загинуло», «треба було, аби ще і родина постраждала», «менти не люди», «так буде з кожним», «молодці патріоти, треба повторити», «знищимо вертухаїв влади», «треба карати цих негідників, народний гнів їх не омине», «а не треба було цим журналістам писати те, що не треба», «він вбивав мирних людей в АТО, тепер кара його дістала» тощо.

При цьому таких поборників «народної» волі жодним чином не бентежать ті факти, що під час спрацювання вибухівки постраждали або могли постраждати взагалі сторонні люди, пересічні перехожі. На місці жертв «народних месників» могли опинитися громадяни, яким цілковито байдуже на ідеологічні марення «псевдопатріотів».

За чинним кримінальним законодавством України (ст. 27 Кримінального кодексу України) існує чотири види співучасті у вчиненні злочину: виконавець (особа, яка безпосередньо вчинила злочин – наприклад, заклала вибухівку тощо); організатор (особа, яка здійснила організацію злочину, фінансувала його, керувала ним, розподіляла ролі, створила злочинну групу тощо); підбурювач (особа, яка своїми діями – шляхом закликів, умовлянь, «порад», підкупу, погроз схилила інших осіб до виконання злочину); пособник (особа, яка заздалегідь обіцяла підтримку (приховання слідів злочину, переховування злочинця, знярядь злочину або їх надання тощо).

Всі ці види співучасті характеризуються їх періодичним і тривалим за часом характером (за часом вони тривають зазвичай до моменту вчинення (закінчення) злочину або ж безпосередньо після його завершення (приховання слідів, знярядь, сприяння втечі виконавця тощо), а також їх безпосереднім відношенням до даного конкретного злочину.

Таким чином, суспільно-небезпечне діяння (злочин, кримінальне правопорушення) за чинним кримінальним законом «живе» та карається у обмежених у часі, просторі та колі осіб конкретних випадках.

Однак за описаних вище випадків схвалення, героїзації та популяризації певного конкретного злочину, злочин умовно «триває» та поширює свою небезпечність у суспільстві протягом певного часу після його завершення, допоки існують вияви героїзації та виправдання злочинних діянь з боку окремих осіб, його схвалення як належної та «правильної» поведінки.

Згідно з теоретичними засадами та принципами застосування

кримінального та кримінального процесуального законодавства метою кримінальної відповідальності є виправлення засуджених, усунення небезпечності їх діянь, а так само – профілактика скоєння нових злочинів, їх попередження, виховання в суспільстві негативного ставлення до злочинних діянь.

І ця мета, на жаль, не досягається за існуючих умов і навіть нівелюється, перекручується, зводиться нанівець.

З одного боку, відбувся очевидний злочин тяжкого чи особливо тяжкого характеру, правоохоронні органи здійснюють його розслідування, шукають винних, провадять допити, обшуки, вчиняють інші слідчі дії тощо, а з іншого – частина суспільства, збурена голосними заявами підбурювачів та героїзаторів, щиро починає вважати, що вибухи, стрілянина, вбивства, підпали, погроми є «правильними виявами громадської непокори», реалізацією злочинцями свого бачення світу та подій, і свого роду позитивними прикладами до наслідування.

Згаданий діаметральний ідеологічний дуалізм між негативним, з боку закону та правоохоронної системи, ставленням до злочинів і позитивним (псевдопозитивним) ставленням до тих же самих діянь з боку «громадськості» та «патріотів» є неприйнятним, нелогічним, суперечливим та руйнівним для законних інституцій, держави та суспільства.

Подібний дуалізм має бути усунуто. Немає сенсу здійснювати правоохоронну та правозахисну діяльність (як функції та завдання держави), коли ці функції позиціонуються як антисуспільні, антинародні вияви політики «злочинної влади» та «переслідування вольових патріотів, котрі власними силами здійснювали народну помсту та наводили порядок». Зусилля правоохоронців, як мінімум, нейтралізуються публічно поширюваною маячнею про «вольові дії патріотів».

З огляду на це, може бути запропоновано два шляхи: перший – встановлення кримінальної відповідальності за схвалення (героїзацію, підтримання) тяжких і особливо тяжких злочинів; або другий – законодавче запровадження аналогічної за своєю природою та механізмом дії п'ятої форми співучасті у вчиненні тяжких та особливо тяжких злочинів – «виправдання» вчиненого злочину.

Таким чином, у разі вчинення злочинів тяжкого та особливо тяжкого характеру поряд з організаторами, виконавцями, підбурювачами та посібниками відповідальність має нести і особа (особи) котрі своїми діями та позитивно-забарвленими схвальними висловлюваннями фактично «приєднувались» до вчинених конкретних злочинних діянь (визнавали свою ідеологічну та ментальну єдність зі злочинцями – класичними співучасниками).